

12.1.2022

Maa- ja metsätalousministeriö

kirjaamo@mmm.fi

VIITE: Lausuntopyyntö

ASIA: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Maataloustuottajain Pirkanmaan liitto MTK-Pirkanmaa ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto eläinten hyvinvointia koskevaan lakiesitykseen (VN/12277/2021). Tähän liittyen haluamme tuoda esiin seuraavaa:

YLEISTÄ

Kotieläintuotannon kansallinen vaikutus on merkittävä ja eri maakunnissa sen merkitys alueen alkutuotannossa huomattava. Jatkuvassa muutoksessa oleva ala on pystynyt pitämään kiinni kansainvälistikin vertailtuna korkeista hyvinvointikriteereistään ja samaan aikaan tehostamaan tuotantoa merkittävästi. Tuotantoeläimiin perustuvaa taloutta ei voida harjoittaa yhteiskunnallisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tasolla ilman toimivaa lakia eläinten hyvinvoinnista. Kansallisista säädöksistä se on kotieläinten pitäjän näkökulmasta yksi tärkeimmistä ja nyt lausunnolla oleva luonnos on suurimaksi osaksi sisällöltään tarkoituksenmukainen ja tavoitteiltaan kannatettava. Tässä lausunnossa haluamme kuitenkin nostaa vielä esiin lakiluonnoksessa erityisesti huomioitavia asioita.

Eläinten hyvinvoinnin ja vaatimusten kustannustason tulee olla tasapainossa. Investointien näkökulmasta alalla tarvitaan nyt vakautta ja ennakoitavuutta pitkälle tulevaisuuteen, jotta edistetään myös eläinten hyvinvoinnista vastaavien yrittäjien omaa hyvinvointia. Kotimaisen tuotannon kilpailukyvyyn kärsiessä kasvava tuonti voi lisääntyä maista, joissa kotieläintuotannolle asetetut vaatimukset eivät täytä omiamme.

Suhtaudumme karjuporsaiden kirurgisen kastration kieltämiseen esitetystä muodosta kriittisesti, sillä valmistelu tuntuu hätäisesti tehdyiltä ja jättää sen markkinavaikutukset viennin osalta arvioimatta. Ajankohta sinällään tarpeelliselle ja kannatettavalle muutokselle on väärä. Vapaaehtoisten laatujärjestelmien kehittäminen riittävässä ajassa on kustannuskriisissä kamppailevan tuotannon tulevaisuuden kannalta parempi tapa.

MTK ry:n jättämässä lausunnossa esitetty vaatimus monijäsenisen lautakunnan perustamisesta valvontojen ja tarkastusten tulkintojen yhtenäistämiseksi on mielestämme yrittäjän oikeusturvan edistämiseksi kannatettava. Ilman lainsäädännöllistä pohjaa tälle viranomaisista, neuvojista ja tuottajista koostuvalle ohjaavalle toimielimelle, emme voi tehokkaasti edistää yrittäjien tasapuolista kohtelua riskitietoisissa tapauksissa. Viranomaisvalvonnan laatujärjestelmän kehittäminen olisi myös tarpeellista.

Tuotantoeläinten eläinlääkäripalvelut tulee eläinten hyvinvoinnin ja tuotannon kehittämisen vuoksi säilyttää kaikkina vuorokaudenaikoina ja joka puolella Suomea vähintään yhtä toimivina kuin ne ovat nyt, kohtuullisin kustannuksin. Tämä tarkoittaa eläinlääkäreiden koulutuspaikkojen lisäämistä ja tarvittaessa kuntien tukemista virkojen säilymiseksi. Tuotantoeläinlääkärien työkuorma on tällä hetkellä merkittävä ja terveyshuollon toimivuus uuden lain mukaisesti on varmistettava.

12.1.2022

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Edellä mainittujen yleisten näkökohtien lisäksi lausumme huomiomme seuraaviin pykäliin

1 luku. YLEISET SÄÄDÖKSET

5§ määritelmät, kohta 9) pitopaikka

Pysyvän ja tilapäisen pitopaikan määrittely tulee löytyä laista selvästi, jotta valvontatilanteissa ei syn-tyisi epäselviä tilanteita esimerkiksi ulkokasvatuksen osalta.

2 luku. YLEISET PERIAATTEET JA VASTUU ELÄIMISTÄ

6§ lain yleiset periaatteet

Pidämme tarpeellisena, että eläintiloihin luvattomasti tunkeutuminen tulisi määritellä eläinsuojeluri-kokseksi. Vieraina kellonaikoina kulkevat tunkeutujat vaarantavat eläinten hyvinvoinnin aiheuttamalla mm. eläintautiriskin ja lisäämällä stressiä eläinten keskuudessa. Laitumelle tunkeutuminen voi johtaa eläinten pakenemiseen, sen ollessa hengenvaarallista myös tunkeutujalle itselleen.

8§-10§ eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset

Tuotantoeläinlistaukseen on tehty lisäyksiä, mutta uusien lajien käyttötarkoituksia on rajattu. Nä-emme, että tämänkaltainen rajoittaminen johtaa aina kotimaisen tuotannon jäämiseen ”telineisiin” trendien vaihtuessa. Ruokamarkkinat ovat globaalit ja uusien kotimaisten eläintuotteiden mahdollisuu-det päästä ripeästi sisämarkkinoille tulisi varmistaa, ammattitaitoa turvalliseen tuotantoon löytyy kyllä.

3 luku. ELÄINTEN KOHTELU

13§ kielletty kohtelu

Emme ole missään tapauksessa sallimassa eläinten kohtuuttoman kovaa käsittelyä. Arkielämässä voi kuitenkin tulla vastaan tilanteita, joissa tarvitaan voimaa eläimen kiinnipitämiseksi terveydenhoitotoi-menpiteitä varten tai hetkittäisiä vahvoja otteita vaikka eläinten siirtelyssä. Kirjaukset eivät saa olla ristiriidassa edellä mainitun kaltaisten keinojen kanssa, eivätkä asettaa eläinten hoitajaa vaaraan.

16§ toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö

Kivunlievitykseen liittyvien yksityiskohtien kirjaaminen valtioneuvoston asetustasolle vaatii valmiste-lussa yhteistyötä tuottajasektorin kanssa tuotantosuuntaakohtaisesti.

4 luku. ELÄINTEN HOITO

20§ hoidon yleiset vaatimukset

Eläinten kunnollinen hoitaminen on edellytys kannattavalle kotieläintuotannolle. Valvonnoissa tehtä-vät havainnot hoitovaatimusten noudattamisesta eivät saisi perustua liikaa arvioijan subjektiiviselle tulkinnalle esim. eläimen likaisuuden osalta. Näiden määrittelyssä yleisosiossa esitelty lautakunta aut-taisi huomattavasti, eikä tulkintaa tarvitsisi tehdä nykyisen mukaisesti hallinto-oikeuden kautta.

21§ ruokinta ja juotto

Ravinnonsaanti on eläimen perustarpeista suurin ja tuotannon kannattavuuden kannalta myös tärkein. Vedentarpeen vaihtelu voi eri eläimillä olla suurta sen iästä, tuotantotilanteesta ja pitopaikasta joh-tuen. Nuorten eläinten nestetarve katetaan pääosin imemällä ja tähän liittyvät poikkeukset tulee myös huomioida lakiluonnoksessa, samoin kuin lyhytaikaisen erottelun vuoksi tehtävä erillisjuotto.

12.1.2022

5 luku. ELÄINTEN PITOPAIKKA

37§ pysyvän pitopaikan yleiset vaatimukset

Otamme vastaan parsinavetoiden, niiden lisäpaikkojen rakentamisen ja emakoiden porsitushäkkien kiellon esitetystä muodosta riittävin siirtymäajoin merkittävänä uudistuksena. Kotieläintuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi menettely on oikea. Uusien rakentaminen ja vanhojen käyttäminen niiden teknisen käyttöiän loppuun on reilu tapa edistää eläinten liikkumisen vapautta ja niiden hyvinvointia.

11 luku. VALVONTA

82§ asiantuntijan ja avustajan käyttäminen

Valvontatilanteissa eläinten omistajalla täytyy hänen oman oikeusturvansa kannalta olla oikeus pyytää tarkastukselle mukaan avustajaa, joka voi samalla toimia myös todistajana. Tämä on mahdollista nykyäänkin, mutta sitä ei ole korostettu liikaa, vaikka avustajan käyttö olisi myös valvonnan etu. Aikaa avustajan saamiseksi mukaan täytyy myöntää kohtuullisesti.

83§ tarkastelumenettely ja asianosaisen kuuleminen

Eläimen omistajaa tulee voida kuulla muutoinkin, kuin vain siinä tapauksessa, että hän on viipymättä tavoitettavissa. Kuinka usein vastaan tulee kiireellisiä tilanteita, joissa kuulemisvelvoitteen katsotaan viivästyttävän eläinten hyvinvoinnin turvaamista merkittävästi? Kyse on merkittävästä omistajan oikeusturvan rajaamisesta.

86§ broilereiden ja sikojen hyvinvoinnin arviointi teurastamolla

Puutteellinen tieteellinen näyttö sikojen jalkapohja-arvioiden käyttämisestä broilereiden tapaan hyvinvoinnin arvioinnissa tulee huomioida ongelmallisena. Uuden indikaattorin kirjaaminen lakiin tutkimuksen ollessa kesken ei ole toivottavaa. Elinkeinon edustajia tulee kuunnella alan asiantuntijoina asetuksen valmistelussa ja eri raja-arvojen määrittelyssä, jotta käyttö esitetyksi voi olla perusteltua. Tuottajasta riippumattomien tekijöiden mahdollisuus täytyy myös ottaa valmistelussa huomioon.

88§ eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus

Pahimpien eläinsuojelurikosten ehkäisemiseksi ilmoitusvelvollisuutta tulisi laajentaa myös tiloille vettä, rehua, sähköä ja muuta energiaa toimittaville tahoille tapauksissa, joissa jakelu uhataan lopettaa maksujen velkaantumisen vuoksi. Ajoissa puuttuminen on koko alan edun mukaista.

90§ virka-apu

Näemme, että virka-apupyynnöt eläinten hyvinvointia koskevissa tehtävissä tulisi pitää vain viranomaisten välisinä. Virka-apuvelvollisuuden laajentaminen myös 82§ tarkoittamalle avustajalle on tarpeellista, sillä se koskisi tilanteita, joissa avustaja toimii yhdessä valvontaviranomaisen kanssa ja jonka kautta myös virka-apupyynnöt on mahdollista tehdä.

12 luku. HALLINNOLLISET PAKKOKEINOT

98§ eläimen myyminen, muu luovuttaminen ja lopettaminen

Tapaukset, joissa viranomaiset joutuvat lopettamaan tilan eläimet, ovat äärimmäisen surullisia. Tätä keinoa tulisi käyttää viimeisenä vaihtoehtona, eikä vain nopeimpana ratkaisuna tilanteesta pääsemiseksi. Omistajan side omiin eläimiinsä on tunnetasolla vahva ja tilanteet tulee käsitellä myös omistajan näkökulmasta harkiten. Hyvinvoivien eläimien lopettamista samassa yhteydessä tulee välttää kaikin keinoin, sillä jälkikäteen tilannetta ei voida enää mitenkään korjata. Perustellumpi rajausta tämän pakkokeinon osalta olisi omistajan henkisen hyvinvoinnin turvaamisen vuoksi tarpeellinen, eikä pakkokeinoa tulisi ulottaa ilman terveydellisiä perusteita esimerkiksi omistajan lemmikkieläimiin.

12.1.2022

uusi pykälä

Kiireitoimenpiteisiin ryhdyttäessä allekirjoitamme MTK:n esityksen tilan hallitusta alasajosta inhimillisempänä vaihtoehtona kriisiytyneissä tapauksissa, sekä kehotuksen lisääminen pakkokeinojen kevyemmäksi työkaluksi. Yrittäjän uupumista ei paranneta hetkessä, eikä elämönhallinnan menettänyttä auteta nopealla aikataululla takaisin omilleen.

15 luku. ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

114§ perittävät maksut

Uusintatarkastuskäynti tulisi olla eläimen omistajalle mahdollisuus korjata havaitut puutteet ilman seuraamuksia ja maksu perittäisiin vasta toisesta uusintatarkastuskäynnistä. Seuraamuksia puutteista tulee tässä vaiheessa ilman ”rangaistusmaksujakin”.

121§-122§ siirtymäsäännökset

Siirtymäajan turvaamiseksi täytyy kiinnittää huomiota kirjauksiin niin, että ne varmistavat pitopaikkojen tarkoituksenmukaisen korjaamisen ja kunnostamisen. Nämä eivät saa sekoittaa pitopaikkojen laajentamisen kanssa, jonka kieltäminen onkin perusteltua. Sikalan tai navetan laajentaminen muiden, kuin kiellettyjen kohteiden osalta, ei saa olla ristiriidassa säännöksien kanssa, jolloin tiettyjen osastojen ja eläinsuojien osien määrittely on syytä tehdä esitystä tarkemmin.

Valtioneuvoston asetuksella annettavat tarkemmat säädökset esim. nautojen kytkentää ja emakon pitoa porsimishäikissä tulee valmistella yhteistyössä tuottajien kanssa, jolloin väärinymmärrysten riski pienenee ja yhteinen näkemys löydetään varmimmin.

LOPUKSI

Tässä lausunnossa on viitattu monessa otteessa omistajan/yrittäjän oikeusturvaan eläinten hyvinvointia koskevista asioista. Pirkanmaalla on tehty tuottajien hyvinvoinnin edistämiseksi pitkäjänteistä työtä, ja vuosien saatossa kotieläintilallisten ongelmat ovat tässä työssä ylikorostuneet. Eläinten hyvinvointi on kokonaisuus, jota yhteisesti kehittämällä meillä on tilaisuus korjata samalla myös niiden hoitajien hyvinvointia. Vain terveiden hoitajien käsissä voidaan kasvattaa terveitä eläimiä. Kustannusten nousua täytyy voida kompensoida hyvinvointiin kohdennettujen korkeampien investointitukien kautta.

MTK-Pirkanmaa ry yhtyy samalla Maataloustuottajien keskusliitto MTK ry:n lausuntoon ja pyydämme huomioimaan siinä esitetyt asiat tarkoin.

Tampereella 12.10.2022

MTK-Pirkanmaan puolesta,

Visa Merikoski
toiminnanjohtaja

Jaakko Ahola
järjestöagronologi